

Η απανθρωπιά των συλλογικών συμβάσεων

Θάνος Τζήμερος

Του Θάνου Τζήμερου

Δεν ξέρω ποια είναι η δουλειά του βαλταδοποιού. Προφανώς με κάτι γλυκό θα ασχολείται, διότι βαλταδοποιοί, καραμελάδες, κουφετοποιοί, μαστιχοποιοί, λουκουμοποιοί, μπισκοτοποιοί, σοκολατοποιοί, ταχينوποιοί, ξαφριστές, φρουτιέρηδες και χαλβαδοποιοί είναι οι ειδικότητες ζαχαροπλαστείου στις οποίες αναφέρεται η συλλογική διαπραγμάτευση ([εδώ](#)), η οποία ελλείπει συμφωνίας, πήγε στη διαιτησία. Το κείμενο, τις 46 σελίδες του οποίου είχα τη διαστροφή να διαβάσω παρά θιν' αλός, θα το βρείτε μαζί με εκατοντάδες συλλογικές συμβάσεις πάσης φύσεως για κάθε επαγγελματική κατηγορία [εδώ](#).

Αξίζει να ρίξετε έστω και μια διαγώνια ματιά σε μία έστω απ' αυτές τις συμβάσεις για να δείτε πού ξοδεύουμε τις ανθρωποώρες μας και την ενέργειά μας και τους φόρους μας όταν ολόκληρη η υπόλοιπη ανθρωπότητα (πλην Β. Κορέας και Βενεζουέλας) προσπαθεί να παράγει.

Η συλλογική σύμβαση επιδιώκει να εξασφαλίσει, υποτίθεται, για τους εργαζόμενους μιας κατηγορίας, ευρείας ή στενότερης, ενιαία εργασιακή αντιμετώπιση: κοινό κατώτερο μισθό, κοινά επιδόματα, κοινές προσαυξήσεις, κοινές παροχές. Γιατί όχι; - θα πει κάποιος. Κακό είναι να υπάρχει τάξη σε έναν επαγγελματικό χώρο και κοινό εργασιακό πλαίσιο;

Καθόλου κακό, αρκεί να πετύχαινε η συνταγή. Όμως, οι συλλογικές συμβάσεις καταφέρνουν το ακριβώς αντίθετο, προκαλώντας ζημιά σε όλους: και στους εργαζόμενους και στους εργοδότες και στους ανέργους και στην οικονομία γενικότερα. Έχετε αντιρρήσεις; Ας τις δούμε.

Ερώτημα πρώτον: ποιον εξασφαλίζει ο κατώτατος μισθός μιας επαγγελματικής κατηγορίας;

Σε κάθε επαγγελματική κατηγορία υπάρχει ο καλύτερος και ο χειρότερος. Και στους χαλβαδοποιούς και στους ηλεκτροσυγκολλητές και στους γραφίστες. Το τι θα πάρει και ο ένας και ο άλλος και όλοι οι ενδιάμεσοι εξαρτάται κάθε στιγμή από αυτό που μπορεί να δώσει η αγορά. Μολονότι δεν υπάρχει ένα πανελλήνιο χρηματιστήριο ειδικοτήτων και ένας καλός γραφίστας στην Κοζάνη πιθανόν να αμείβεται λιγότερο από έναν ισάξιό του στην Αθήνα, γεγονός είναι ότι σε κάθε επάγγελμα υπάρχει ένα εύρος αμοιβών που εξαρτάται κυρίως από την ικανότητα του εργαζόμενου. Τις καλές εποχές πλήρωνες τριπλά για ένα γραφίστα με ιδέες, εικαστική αντίληψη, πρωτοτυπία και τεχνική αρτιότητα απ' όσο για κάποιον που το μόνο που μπορούσε να κάνει ήταν σελιδοποιήσεις βάσει

προδιαγραφών τυφλοσύρτη. Κι ο ένας κι άλλος όμως χρειάζονται! Κι ο ένας κι άλλος όμως πρέπει να δουλέψουν! Ας πούμε λοιπόν ότι η αγορά δίνει για τον λιγότερο ικανό μιας κατηγορίας 500 ευρώ. Αν το σωματείο υπογράψει συλλογική σύμβαση με κατώτατη αμοιβή 500 ευρώ, η σύμβαση είναι, προφανώς, περιττή. Αν υπογράψει με 600 ευρώ, αυτό σημαίνει ότι ο λιγότερο προικισμένος γραφίστας θα τα πάρει αυτά τα λεφτά; Όχι βέβαια. Οι πάνω από 600 θα τα έπαιρναν έτσι κι αλλιώς. Οι κάτω από 600 καταδικάζονται διά βίου ή να μείνουν άνεργοι ή να δουλεύουν με μαύρα ή να φαίνονται ότι δουλεύουν 4ωρο και στην πραγματικότητα να δουλεύουν 8ωρο ή 12ωρο. Πόσο "ανθρώπινο" είναι αυτό; Σε κάθε οικονομία η επίσημη κατώτατη αμοιβή είναι απλώς η διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στην νόμιμη και στην "μαύρη" αμοιβή. Σε κάθε οικονομία, σε κάθε επαγγελματική κατηγορία, ανά πάσα χρονική στιγμή υπάρχουν ΟΛΕΣ οι αμοιβές, κι όσο μεγαλύτερη απόκλιση υπάρχει ανάμεσα στις τιμές που αντέχει η αγορά και σ' αυτές που "προβλέπει" ο νόμος, τόσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό εργοδοτών και εργαζομένων που τα βρίσκουν μεταξύ τους με "μαύρα".

Πάμε τώρα στα επιδόματα και τις προσαυξήσεις. Ας πούμε ότι είσαι ζαχαροπλάστης και θες να προσλάβεις ένα υπάλληλο "καραμελά". Υπάρχουν τρεις υποψήφιοι κι ας υποθέσουμε ότι επαγγελματικά είναι ισάξιοι. Ο ένας είναι ανύπαντρος 30 ετών, ο άλλος παντρεμένος 30 ετών και ο τρίτος παντρεμένος 50 ετών με 18 χρόνια προϋπηρεσία. Στον δεύτερο, αν τον προσλάβεις, πρέπει, σύμφωνα με τη συλλογική σύμβαση, να δώσεις και επίδομα γάμου 10% περισσότερο από τον πρώτο. Και στον τρίτο να δώσει και επίδομα γάμου και 30% πάνω από τον μισθό διότι έχει 6 τριετίες και οι συνδικαλιστές τού "εξασφάλισαν" 5% προσαύξηση μισθού για κάθε τριετία. Ποιον θα προτιμήσεις; Προφανώς τον φτηνότερο! Άρα, ευκολύνουν τα επιδόματα και οι προσαυξήσεις την επαγγελματική ζωή του 50άρη (που κατά τεκμήριο έχει και τις μεγαλύτερες υποχρεώσεις, άρα και την μεγαλύτερη ανάγκη να εργαστεί) ή τον καταδικάζουν μόνιμα σε ανεργία;

Αυτή η συλλογική δήθεν φροντίδα βασίζεται σε ένα ευρύτατα διαδεδομένο λάθος της σοβιετικής μας αντίληψης για την οικονομία: ότι ο μισθός είναι ανάλογος των αναγκών του μισθωτού και όχι του προϊόντος που παράγει. Αν σε μια γραμμή παραγωγής ένας ανύπαντρος παράγει περισσότερα από έναν παντρεμένο γιατί θα πρέπει να πληρώνεται λιγότερο; Αν κάποιος είναι παντρεμένος κι έχει δύο ή εικοσιδύο παιδιά είναι κάτι που δεν αφορά την παραγωγική διαδικασία, άρα δεν θα έπρεπε να συμμετέχει στην διαμόρφωση της αμοιβής. Φυσικά, ένας πολύτεκνος θα έπρεπε να τυγχάνει προνοιακής στήριξης, αλλά από τις προνοιακές δομές - όχι από τον εργοδότη!

Η σύμβαση όμως αποκλείει από την αγορά εργασίας κι άλλες κατηγορίες εργαζομένων. Προβλέπει 1 μήνα επιπλέον άδεια πληρωμένη από τον εργοδότη σε φορείς του AIDS, αν έχουν συμπληρώσει 4 χρόνια εργασίας στον ίδιο εργοδότη! Δηλαδή, δεν φτάνει που η ιδιότητα του φορέα είναι ήδη μεγάλο βαρίδι, η "φιλεύσπλαχνη" σύμβαση τον φορτώνει με ένα ακόμα: το μισθολογικό κόστος ενός φορέα του AIDS αυξάνεται κατά 10% περίπου. Ας σκεφτούμε λοιπόν ένα οικογενειακό ζαχαροπλαστείο με έναν τεχνίτη (συνηθέστατη κατάσταση) ο οποίος ανακοινώνει στον εργοδότη ότι είναι φορέας του AIDS και γι' αυτό θα παίρνει 1 μήνα άδεια πέραν των κανονικών αδειών που δικαιούται. Τι θα κάνει ο εργοδότης τον μήνα αυτόν; Δεν θα αντιμετωπίσει προβλήματα, ενδεχομένως ανυπερβλήτα στη ροή της εργασίας του; Δεν θα μειωθεί η ανταγωνιστικότητά του; Είναι απίθανο να σκεφτούμε ότι το πιθανότερο είναι να απολύσει τον φορέα;

Το ίδιο ισχύει και για άλλες κατηγορίες προνομίων για τα οποία "μεριμνά" η σύμβαση: 10 μέρες επιπλέον άδεια με αποδοχές στους γονείς παιδιού που χρειάζεται συχνές μεταγίσεις ή αιμοκαθάρσεις, 14 επιπλέον μέρες (χωρίς αποδοχές) σε περίπτωση ασθένειας εξαρτώμενων μελών, 6-8 μέρες με αποδοχές επιπλέον σε γονείς που μεγαλώνουν παιδιά μόνοι τους, 10% επίδομα γάμου ακόμα και σε ανύπανδρες μητέρες, κι ένα σωρό άλλες άδειες μητρότητας πατρότητας, κηδείας, σπουδών, εξετάσεων και πάει λέγοντας. Αν κάποιος τελειώσει σχολή τουριστικών επαγγελματιών παίρνει 10% επίδομα επί του μισθού. 5% παίρνει αν τελειώσει τα σεμινάρια του ΟΑΕΔ. Ίσως να φτιάχνει περισσότερα κουφέτα ή λουκούμια έτσι. Σε εργαζόμενο εξαρτημένο από ουσίες,

απαγορεύεται η απόλυσή του επί 4 μήνες, αν έχει μπει σε πρόγραμμα απεξάρτησης, χωρίς φυσικά να εξασφαλίζεται η επιτυχία του εγχειρήματος. Δηλαδή θα έρχεται ο άλλος στη δουλειά μαστουρωμένος ή σκνίπα και θα πρέπει να τον πληρώνεις 4 μήνες, μήπως και καταφέρει να απεξαρτηθεί! Να μη σου πω ότι ο πανούργος Έλληνας μπορεί να δηλώσει εξαρτημένος χωρίς να είναι για να γλυτώσει την απόλυση, αν μυρίζεται περικοπές προσωπικού.

Μα, δεν πρέπει να στηριχθούν αυτές οι κατηγορίες εργαζομένων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες; ΦΥΣΙΚΑ! Όχι όμως από τον εργοδότη, αλλά από τις προνοιακές δομές. Το σωστό θα ήταν οι προνοιακές δομές για να ισοφαρίσουν το μειονέκτημα υγείας, οικογενειακών βαρών κ.λπ. ενός εργαζόμενου που πρέπει να απουσιάζει συχνά από τη δουλειά του, να επιδοτούν τον εργοδότη με μια αποζημίωση ανάλογη της ζημιάς στη ροή της εργασίας που υφίσταται λόγω των συχνών απουσιών. Τότε θα έκαναν τη δουλειά τους και θα προστάτευαν πραγματικά τους εργαζόμενους. Όμως, το κουτοπόνηρο και ανεύθυνο ελληνικό κράτος διατάζει τον εργοδότη να υποκαταστήσει τις προνοιακές δομές πληρώνοντας από την τσέπη του. Το γιατί το κάνει αυτό μας το εξηγεί το ανατριχιαστικό σκεπτικό των προτάσεων του φορέα των εργαζομένων που καταγγέλλει την "αντιαναπτυξιακή λογική της συρρίκνωσης των αποδοχών, άρα του διαθέσιμου προς κατανάλωση εισοδήματος" δηλαδή επικαλείται την γνωστή και ευρέως διαδεδομένη σοσιαλιστική αντιστροφή της σχέσης αιτίου – αποτελέσματος και συμπεραίνει ότι "η μείωση του μοναδιαίου κόστους εργασίας με μείωση των ονομαστικών αμοιβών ανά απασχολούμενο δεν αύξησε την παραγωγικότητα, παρά οδήγησε σε αύξηση των περιθωρίων κέρδους των επιχειρήσεων ενώ η δράση των εργοδοτών κατέστη ανεξέλεγκτη και ως εργαλείο βίας και επιβολής του ισχυροτέρου". Τα χιλιάδες λουκέτα που μπήκαν παρά την... αύξηση των περιθωρίων κέρδους προφανώς οφείλονται στον μαζοχισμό των βίαιων εργοδοτών. Άμα γουστάρει ο άλλος βία τι να περιμένεις! Φως φανάρι το ποιο κόμμα υπαγόρευσε αυτές τις διαπιστώσεις.

Όμως, αυτός που κουβαλάει, λόγω της οικογενειακής του κατάστασης ή της ηλικίας του ή της ασθένειάς του, επιδόματα, προσαυξήσεις και άδειες, πληρωμένα όλα από τον εργοδότη, ΜΕΙΟΝΕΚΤΕΙ στην αγορά εργασίας - πόσο δύσκολο είναι να το καταλάβουμε; Μάλιστα ο νόμος στερεί από τον εργαζόμενο το δικαίωμα να παραιτηθεί ο ίδιος από αυτά τα δικαιώματα για να μπορέσει να βρει δουλειά, καταδικάζοντάς τον μέσω της συλλογικής σύμβασης σε μόνιμη ανεργία.

Πολύ δύσκολο να το καταλάβει, προφανώς και η διαιτησία, η οποία, ως σοβιετικό απολίθωμα, καθόρισε κατώτατο ημερομίσθιο 27,30 ευρώ σε τεχνίτες 26,87 σε βοηθούς και 26,18 σε εργάτες. Τέτοια ακρίβεια! Οι αρχιτεχνίτες θα παίρνουν 20% πάνω.

Ποιους αφορά αυτή η ρύθμιση; Ελάχιστους! Όπως επισημαίνει το υπόμνημα των εργοδοτών, η εν λόγω συλλογική σύμβαση θα εφαρμοστεί τελικά από 100 περίπου επιχειρήσεις του κλάδου ο οποίος αριθμεί 5601, μικρές κατά το πλείστον, επιχειρήσεις. Αν για κάποιον ζαχαροπλάστη η συμμετοχή του στην ένωση των εργοδοτών σημαίνει μεγαλύτερο εργατικό κόστος, γιατί να συμμετέχει; Στο τέλος θα διαλυθεί και η ένωση κι οι συνδικαλιστές των βαλταδοποιών και των φρουτιέρηδων δεν θα έχουν κανέναν απέναντι για να διαπραγματευθούν συλλογικά.

Η ελάχιστη διάρκεια μιας συλλογικής σύμβασης είναι ένα έτος. Η συγκεκριμένη έχει διετή διάρκεια. Ποιος εγγυάται ότι οι συνθήκες στην αγορά θα είναι οι ίδιες τα επόμενα δύο χρόνια; Σε εταιρείες εντάσεως εργασίας, όταν μάλιστα έχουν να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό της μαύρης οικονομίας, που δεν πληρώνει ούτε ασφάλεια, ούτε ξέρει από συλλογικές συμβάσεις, η πίεση μπορεί να γίνει ασφυκτική και να μην βγαίνουν οικονομικά με τους μισθούς που υπέγραψαν μόλις προ 4μήνου. Οι επιλογές είναι δύο: ή θα μειώσουν το μισθολογικό κόστος δηλαδή θα αγνοήσουν τη συλλογική σύμβαση, ακόμα και όσοι την υπέγραψαν ή θα κλείσουν. Τι είναι καλύτερο; Αν την αγνοήσουν όμως, θα μπλέξουν με την επιθεώρηση εργασίας και με τους επαγγελματίες δήθεν προστάτες των εργαζομένων που θα αρχίσουν τις καταγγελίες. Άρα τι είναι πιθανόν, λέτε, να συμβεί;

Τα 2 περίπου εκατομμύρια ανέργων προέκυψαν με όλα τα "δίκτυα ασφαλείας" σε λειτουργία. Πόσο προστάτευσαν τον σημερινό άνεργο τα δικαιώματα που του "έξασφάλισαν" η συλλογική του σύμβαση, οι συνδικαλιστικοί αγώνες και η εργασιακή νομοθεσία, όταν η επιχείρηση στην οποία δούλευε έφτασε να μην βγαίνει; Τον μισθό δεν σου τον δίνει ο νόμος ούτε η επιθεώρηση εργασίας, ούτε ο συνδικαλιστής. Σου τον δίνει κάποιος που θα πρέπει μετά την μισθοδοσία να συνεχίσει να έχει χρήματα για να λειτουργεί την επιχείρησή του και να κερδίζει κι ο ίδιος. Αν δεν ισχύει αυτό, όσες εθνικές ή συλλογικές συμβάσεις και να υπογραφούν θα μείνουν στα χαρτιά. Θα αφορούν τους ελάχιστους που συνεχίζουν (για πόσο;) ακόμα να εργάζονται, χωρίς να προσφέρουν ούτε σε αυτούς την παραμικρή εξασφάλιση. Και με τον πλέον απάνθρωπο τρόπο θα αγνοούν ότι ο άνεργος έχει μηδέν εισόδημα, μηδέν επιδόματα, μηδέν προσαυξήσεις. Και κυρίως μηδέν πιθανότητες να βρει δουλειά σε μια χώρα που ο επενδυτής θα πρέπει να πάρει την άδεια του συνδικαλιστή για τον μισθό που μπορεί να δώσει και την άδεια του Σκουρλέτη για να απολύσει αν τα πράγματα δυσκολέψουν. Το να αποφασίζουν το κράτος και οι συνδικαλιστές πόσα χρήματα πρέπει να δώσεις σε κάποιον που σου προσφέρει την εργασία του είναι το ίδιο ακριβώς σαν να πας στη λαϊκή να αγοράσεις ντομάτες και σου λέει ο παραγωγός 3 ευρώ το κιλό ακατέβαρα διότι έτσι αποφάσισε η... διαιτησία. Κι ας του σαπίζει απούλητο όλο το εμπόρευμα. Η έλλειψη ελαστικότητας στην αγορά εργασίας έχει μόνο ένα αποτέλεσμα: την απώλειά της. Πόσο "ανθρώπινο" είναι αυτό;

Και τι προτείνεις, θα μου πείτε. Αυτό που ισχύει σε όλες τις χώρες με μεγάλους μισθούς και υψηλό ρυθμό ανάπτυξης: ελεύθερα ατομικά συμβόλαια. Εσύ κι ο εργοδότης θα βρείτε πόσα θα παίρνεις, πόσο θα εργάζεσαι, πώς θα εργάζεσαι από πού θα εργάζεσαι. Ένας καλός επαγγελματίας, είτε στη ζαχαροπλαστική είτε στη NASA δεν πρόκειται να χαθεί. Μπορεί σε συνθήκες παρατεταμένης ύφεσης να υπάρχουν άνεργοι και καλοί επαγγελματίες, αλλά η ύφεση οφείλεται σε αυτό ακριβώς: στην υπερρύθμιση της αγοράς που κάνει τους επενδυτές να φεύγουν τρέχοντας από το τελευταίο σοβιετικό καθεστώς της Ευρώπης. Δεν είναι οι υψηλοί μισθοί που τους διώχνουν. Είναι η γενικευμένη αντίληψη ότι εσύ θα βάλεις τα λεφτά και θα πάρεις το ρίσκο, αλλά κουμάντο στη δουλειά σου δεν θα κάνεις. Θα κάνουν το κράτος, οι συνδικαλιστές, το ΠΑΜΕ κι ο... Ρουβίκωνας! 100 εκατομμύρια ευρώ επενδύει η ΦΑΓΕ στο Λουξεμβούργο. Γιατί λέτε; Επειδή το Λουξεμβούργο έχει μισθούς πείνας; Απέρριψαν με δημοψήφισμα την πρόταση για κατώτατο μισθό 3.263 ευρώ (!!!) οι Ελβετοί; Γιατί λέτε; Επειδή περιμένουν να πάρουν το επίδομα του ΟΑΕΔ; 26,3% ανάπτυξη είχε πέρυσι η, κάποτε μνημονιακή, Ιρλανδία. Γιατί λέτε; Επειδή έχει συλλογικές συμβάσεις για τους βαλταδοποιούς;

Και κάτι ακόμα που βλέπω όλοι οι τζάμπα προστάτες των εργαζομένων να το ξεχνούν παντελώς: οι ιδιότητες του εργοδοτούμενου και του εργοδότη δεν είναι γραμμένες στο πεπρωμένο κανενός. Ούτε υπάρχουν στην Ελλάδα κάστες όπως στην Ινδία, να σου καθορίζουν το παρόν και το μέλλον. Το τι θα κάνεις στην επαγγελματική σου ζωή είναι προσωπική επιλογή. Κανένας δεν απαγορεύει σε κανέναν να γίνει εργοδότης. Μάλιστα υπάρχουν ένα σωρό κίνητρα για την επιχειρηματικότητα. Αν νομίζει κάποιος ότι ο μισθός του είναι χαμηλός διότι ο εργοδότης κερδοσκοπεί εις βάρος του, μπορεί να παραιτηθεί και να ξεκινήσει μια δική του δουλειά. Και όταν έρθει η ώρα να προσλάβει, ας δώσει τους μισθούς που θεωρεί "μη κερδοσκοπικούς".

Όσο όμως πιστεύουμε πως κάθε εργοδότης έχει κάπου ένα σεντούκι με λίρες και δεν το ανοίγει ο τοιφούτης για να πληρώσει τους εργαζόμενους, έτσι ώστε να χρειάζεται να τον πιάσει από τον λαιμό ο συνδικαλιστής να τον υποχρεώσει να υπογράψει συλλογική σύμβαση για να "τα σκάσει" με το ζόρι, τόσο το ψωμί που θα τρώμε, είτε ως εργοδότες είτε ως εργαζόμενοι θα είναι όλο και πιο λίγο, όλο και πιο πικρό. Ακόμα κι αν πρόκειται για λουκουμοποιούς και καραμελάδες.

** Ο κ. Θάνος Τζήμερος είναι πρόεδρος του κόμματος "Δημιουργία, ξανά!" και περιφερειακός σύμβουλος Αττικής*

